

Üheksa lätlast päästeti tormimöllus

12. detsembril päästsid piirivalvurid rasketes ilmastikutingimustes Soome lahel upunud kaubalaeva meeskonda kuulunud üheksa lätlastest meremeest.

Kell 12.55 teatas Belize lipu all sõitnud kaubalaeva "Sventa" kapten piirivalvele, et alus on Soome lahel Eesti vetes sattunud uppumisohtu ning meeskond vajab abi. Teate andmise hetkel asus laev avamerel Vaindloo saarest kümne miili kaugusel kagus ja Letipea poolsaarest 10-miili kaugusel põhjas.

Tallinnast startinud piirivalve lennusalga helikopter kapten Vjatseslav Zelnovakovi juhtimisel jõudis sündmuskohale kell 14.40 ning selle meeskond alustas laeva maha jätnud ja päästeparve asunud meremeeste kopterile vintsimist.

Kella 15.20ks tõmmati pinnaltpäästja Andres Juhansoni abiga kõik üheksa mere-

hädalist kopteri pardale ning toimetati Tallinna.

Esialgsetel andmetel hakkas Riias Peterburi suunduva laeva trümmi kell 11 tungima vesi ning laev langes kreeni. Meeskond püüdis oma jõududega vett välja pumbata, kuid mõne aja möödudes tungis vesi ka laeva masinaruumi, misjärel andis kapten meeskonnale korralduse laev maha jätta. Kell 15.08 kadus laev piirivalve radariekraanilt.

Laeva laadungiks oli 159,7 tonni suhkrupeedi seemet ning aluse tankides asus 1,2 tonni diiselmootorit ning 60 kg määrdõli. Viimastel andmetel sündmuskohal reostusohu ei tekkinud. "Sventa" on 38 meetri pikkune, kandevõimega 120 tonni ja ehitatud 1955. aastal Saksamaal.

Õnnetuskohal puhus loodetuul kiirusega kuni 15m/s, laine kõrgus oli 4 m, veetemperatuur oli +4 kraadi ja õhusooja vaid üks kraad.

Urmo Kohv

Vasknarvas uus kordon

10. novembril avati Eesti idapiiril uus kaasaja nõuetele vastav Vasknarva kordon.

Uue kordoni territooriumil asuvad lisaks piirivalvurite eluja tööruumidele ka abihooned, koerte aedik ja sadamakai.

Kordonihooned kuuluvad hoonestusõiguse lepingu alusel Riigi Kinnisvara ASle, kes investeeris hoonetesse koos mõõbliiga ligi 10 miljonit krooni. Ehitajaks oli AS Eviko.

Piirivalve kasutab kordonit kasutusvalduslepingu alusel. Vasknarva kordoni avamisel löi-

kasid lindi läbi siseministeeriumi kantseler Märt Kraft, piirivalveameti peadirektor brigaadikindral Harry Hein ja Riigi Kinnisvara AS juhataja esimees Enn Teimann.

Uus Vasknarva kordon ehitati vana kordonihoonel kohale. Endine kordonihoonel pärines 1914. aastast ning täitis läbi aja- loo erinevaid funktsioone nagu postijaam, koolimaja, klubi ja külanõukogu. Hoone oli väga halvas seisukorras ja ei vastanud piirivalve vajadustele.

Pöördume Teie poole sooviga tänada Ikla piiripunkti töötajat...

Nii algas üks Taskutarga aadressile tulnud kiri. Kui tavaliselt küsitakse kirja teel piiriületuse kohta, siis seekord oli palve erinev. Nimelt palus 12-aastase tütre ema avaldada talle Ikla piiripunkti töötanud piirivalvuri nimi, kes 12. detsembril aitas tema lapsel ohutult koju Tallinnasse naaseda. Tütar oli Riiga ekskursioonile suunduvast klassist sunnitud maha jääma, sest oli kodust kogemata kaasa võtnud kehtiva reisidokumendi asemel aegunud passi. "Kahjuks ei organiseerinud õpetaja, kes oli laste eest vastutav, tüdrukule kojusõitu ega hoolitsenud sellegi eest, et kontrollida, kas lapsel on üldse

Eesti kroone kaasas, et endale tagasi sõidupilet Tallinnasse osta. Õnneks leidis Ikla piiripunktis üks väga kena mees-terahvas, kes omal initsiatiivil organiseeris tüdruku kojutuleku koos ühe Tallinna suunduva autoga ning teavitas sellest ka lapse ema... Meie siiras tänu kuulub just nimetatud piirivalveametnikule, kuid kahjuks jäi selles segaduses kuisimata tema nimi... kas oleks võimalik välja uurida selle ametniku nimi, et saaksime isiklikult teda tänada?" Piirivalveleht uuris asja ja otsustas piirivalvuri nime suurelt kirja panna. See on: **vbi TEET PRUULI**

ILUSAT AASTAVAHETUST!

Võltspassi tehas meenutas KMA passitrükikeskust

3. novembri öösel pidasid piirivalve infoosakonna ohvitserid ühes Nafta tänava korteris kinni graafik Heiki (27) ja tema advokaadist elukaaslase Vaike (27), kes õmblesid elutoas kokku üht Soome võltspassi.

Võltspassitehas - kolmetoaline korter meenutas infotöötajatele kodakondsusameti passitrükikeskust: köök-toas oli dokumentide kiletamise masin, kabinetis Soome passi töötlemisega tegelev arvuti, värviprinter ning erivahendid - tindid, värvid ja paberid.

Kuus tundi väldanud läbiotsimise üllatavaim leid oli infoosakonna ülema Inge Lindsaare sõnul kodakondsusameti reljeefpitsat, mis kinnitab passi ja selle omaniku pildi ühtekuuluvust. Nii see, kui hulk firmade ja riigiasutuste teisi erinevaid pitsateid tuli päevavalgele köögist, kus Heikil oli seina sisse peidetud seif. Kaminast leiti Eesti ja Soome passidest väljarebitud isikuandmete lehekülgi. Köögis, söögilaua lebas aga alles võltsimisjärgus Soome autojuhiluba. Ka võltsiti töökajas Soome, Eesti, Briti ja Kreeka juhilube, erinevaid panga- ja notaridokumente, abielutunnistusi ja muid ametlikke pabereid.

Piirivalve tabas võltsitud Leedu passidega ukrainlased

11. novembril tabasid piirivalvurid Iklas ja Tallinnas neli võltsitud Leedu Vabariigi passiga Ukraina elanikke. Teisipäeva varahommikul kell 4.58 saabusid liinibussiga Vilnius-Tallinn Ikla piiripunkti kolm naisterahvast, kes esitasid dokumentide kontrollis Leedu kodanike passid Natasha (1978), Laimute (1957) ja Dalia (1955) nimele. Passe kontrollinud piirivalvurite tundusid dokumendid kahtlased. Naiste küsitlemisel selgus, et nad ei oska leedu keelt ja Leedu Vabariigi kohta olid nende teadmised väga väikesed. Piirivalvurid pidasid isikud asjaolude selgitamiseks kinni ja uurimise käigus tehti kindlaks, et tegemist on Ukraina elanike Tatjana (1958), Olga (1985) ja Irinaga (1960). Naiste passid olid võltsitud fotode vahetamise teel. Esialgsetel andmetel soovisid ukrainlannad Eesti kaudu Inglismaale minna.

Süüdistuse järgi võltsis Heiki ehtsaid passe, mille narkomaanid või taskuvargad olid näpanud. Rebides passist välja isikuandmete lehekülje, skaneeris ta selle arvutisse, kustutas graafikaprogrammide abil endise omaniku nime ja isikukoodi ning kirjutas lahtritesse uued.

Kui uus võltslehekülje oli värviprinterist väljunud, kleepis ta sellele pildi, kiletas, lõi pitsatid ning õmbles vanasse passi. Et passi numbri andmebaasis kontrollimine reedab võltsingu kohe, oli Heiki kõiki oma kliente hoiatanud, et Eesti passi ei tohi kasutada Eestis ja Soome passi Soomes. Seetõttu olevatki Heiki kunded peamiselt Lääne-Euroopa riikidest, kellel on kas mõne riigi viisakeeld või on ta koguni tagaotsitav.

Kuidas Heiki Euroopast kliente leidis, selgitas üks tema arvutist leitud kiri, kus ta end ühe Aafrika riigi saatkonna töötajaks nimetades reklaamis, mis passe ja kui hästi ta võltsib. Samuti on end Briti kõrgkooli vilistlaseks nimetanud Heiki ohvitseride sõnul palju reisunud ja omab enda väitel ühes Euroopa riigis firmat.

3000 kuni 5000 krooni maksva passi tellimuse esitasid klien-

did Euroopast tavaliselt telefoni teel. Nii saabusid veel paar nädalat pärast Heiki vahistamist tema mobiiltelefonile kümned närvilised kõned ja sõnumid mitmest välisriigist.

Infoohvitserid ei julge oletada, kui suur hulk Heiki võltsitudangust Euroopas ringelda võib. Mehe arvuti kolmelt kõvakettalt leitud materjalid annavad alust oletada, et passe võib olla palju.

Tänu kiirkullerfirmale DHL teavad ohvitserid, et Heiki tegutses vähemalt kaks kuud. Nimelt käis Heiki DHL kontoris korduvalt ühte Euroopa riiki pakki saatmas nii, et saabus alati viis minutit enne kontori sulgemist. End inglaseks esitlenud Heiki tekitas DHLi töötajates viimaks sedavõrd kahtlust, et ta pakk avati ja seal sees olud kahest Eesti passist ja kahest juhi- loast teatati piirivalvele. Nii Heiki kui vahistamise ajal Eesti advokaatuuri kuulunud vandeadvokaadi abi Vaike peavad jääma vähemalt 3. jaanuarini arestimajja. Mõlemale on esitatud süüdistus kolme erineva võltsimisparagrahvi järgi, mille eest ähvardab neid kuni viie aasta pikkune vangistus.

Refereeritud ajalehest Postimees.

1.01.2003 kuni 14.11.2003 on piiril kinni peetud 77 võltspassi (neist 5 ühe nädala jooksul so 9.11-14.11) ning 290 kehtivuse kaotanud, tagaotsitavat, varastatud või rikutud passi.

elanik Ruslan (1978), kes esitas passikontrollis vahetatud fotoga Leedu passi. Mees kinnitas piirivalvuritele, et ta on elukutselt klaasitehnik ja soovis minna Glasgow'sse näitusele. Uurimisega selgitati aga välja, et tegelikult soovis ta Inglismaale illegaalselt elada ja tööd leida. Eestisse saabus Ruslan legaalselt.

selt mõni päev enne läbi Narva raudtee piiripunkti, kasutades oma õiget Ukraina kodaniku passi, mille ta hiljem posti teel kodumaale saatis. Tallinnas kohtus Ruslan leedulasest kaaslasega, kes väidetavalt pidi talle Londonis olema giidi eest. Et piirivalvuritel tekkis kahtlus leedulase seotuses dokumendi võltsimisega, peeti asjaolude selgitamiseks kinni ka tema. Samuti peeti kinni Ruslani ja leedulase lennujaama sõidutunnustust Tallinna elanik, kelle autost leiti kolm Eesti passi, millest üks oli võltsimistunnustega. 13. septembril andis kohus välja tõkendi kõigi kahtlusaluste vahi alla võtmiseks.

Reisidokumentide hinnangu keskuse ülema Vello Küla jutu järgi on sel aastal piiril erandlikult avastatud võltsitud Eesti passide asemel rohkem Leedu kodanike passe.

Urmo Kohv, Tiiu Leis

Lühiveerg

Kaks kalameest uppused

24. novembril jäid kadunuks kaks Kihnu kalameest, üks neist leiti Kihnu rannast uppuna. Kui 24. novembri hommikul kell 9 paadiga merele kalavõrke välja võtma läinud kaks meest ei olnud pärastlõunaks koju jõudnud, helistas ühe abikaasa ja teatas meeste kadumisest Pärnu piirivalvuritele.

Kihnus elavad Lemsi küla elanik Elmo (1960) ja Rootsiküla elanik Margus (1976) olid läinud merele Kihnu saare lõunatipust rohelist värvi Pella-tüüpi paadiga. Elmol oli kaasas mobiiltelefon, mis kutsungitele ei vastanud. Kell 16.25 käivitasid piirivalvurid otsinguoperatsiooni. Kihnu lõunatipu ja Kabli ranna joont kammis piirivalvekaater. Kell 17.09 Tallinnast startinud lennuk otsis mehi Liivi lähel, Kihnu saare ja Häädemeeste joonel. Saare läänepoolse rannariba otsingutel osales Kihnu päästeametnik.

Otsinguid jätkati 25. novembril. Kell 8.20 teatas päästetöötaja, et leidis Kihnu saare lõunatipu rannast Elmo surnukeha ja paadi. Teise kaluri surnukeha leiti nädalpäevad hiljem sealtsamast.

Purjus paadijuht

17. novembril toimetasiid piirivalvurid Pärnu lähel kaldale mootori seiskumise tõttu merehätta sattunud paadi kolme inimesega pardal. Kell 16.32 teatati piirivalvele, et Suurna nina lähedal on mootoririkkega paat, mille pardal olid inimesed paluvad abi kaldale jõudmiseks. Sündmuskohal puhus läänetuul kiirusega kuni 10 m/s ja sadas vihma. Piirivalvekaater leidis lappaja-tüüpi paadi kell 18, võttis abivajajad pardale ja pukseeris paadi Pärnu sadamasse. Pärnu maakonna elanike Kristjani (1983), Eeri (1956) ja Liina (1984) seletuse kohaselt väljusid nad paadiga Võiste sadamast, et suunduda Pärnusse, kuid merel mootor seiskus. Kuna tekkis kahtlus, et paadijuht Kristjan on alkoholijoobe nähtudega, kutsuti kohale politseipatrull, kes tuvastas mehel alkoholijoobe. Piirivalvurid andsid paadijuhi ja aluse üle Veeteedeameti inspektorile.

Kolmepoolne kohtumine

28. novembril toimus Tallinnas Eesti-Vene-Soome piirikontrolli-alane juhtgrupi kohtumine, kus arutati olukorda maismaa- ja merepiiridel, vaeti koostöö tulemusi. Eestit esindas piirivalveameti staabiülem Aare Evisalu, Soomet sealse piirivalveameti staabiülem Jaakko Smolander ning Venemaad Loode Regionaalse Piirivalvevalitsuse ülem Gennadi Loginov. 2004. aasta eesistujamaa õigused ja kohtumise korraldamine läheb üle Soome piirivalvele, seal toimub järgmisel suvel kolmepoolne merepäästeõppus. Ühtlasi tähistatakse kohtumiste 10. aastapäeva Soome-Vene piiri lähedal Hurppu kordonis, mis oli ka esimeseks piirivalvejuhtide kohtumispäigaks.

Röövpüüdjad Peipsi järvel

11. detsembril kell 14.40 avas-tasid Varnja piirivalvurid küla sadamas Peipsi järvelt saabunud mootorpaadist nakkevõrgud, 520 koha ja 23 haugi. Paat, kalad ja kolm Kasepää elanikku Georgi (1967), Anatoli (1972) ja Pjotr (1962) anti üle keskkonnainspektorile. Röövpüüdjad rikkusid kalapüügi seadust.

Urmo Kohv, Tiiu Leis

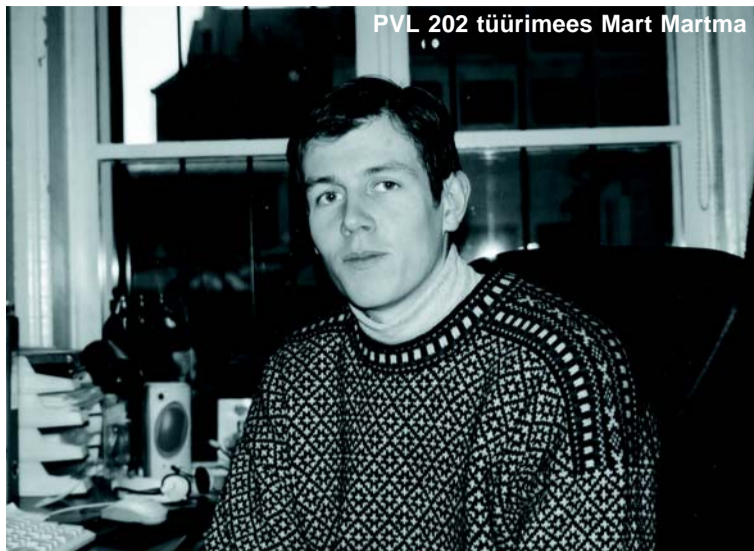
Mart Martma tuli Saksamaa-kogemustega Eesti merepiiri valvama

Olete Eestis üks vähestest, kes on end Saksamaal piirivalvealasel täiendanud. Millisel alal?

3. novembrist 3. detsembrini olin Saksamaal merepiirivalvurite juures praktilal. Ka minu andmetel on neid vähe, kes Saksamaal piirivalvealast väljaõpet nautida saanud. Küsi-ja sulle antakse. Olin kolm aastat saksa mereväe ohvitseride koolitusel ja palusin Eesti piirivalve juhtkonnal küsida Saksa piirivalvelt väljaõppealast abi.

Palun kirjeldage oma õpinguid, Saksa piiripolitsei igapäevast tööd.

Minu piirivalvealane koolitus kestis kuu aega. Tegelikult oli see Saksa merepiirivalve põhjalik tutvustus. Esimese kahe nädala jooksul tutvustati mulle mereosakonna struktuuri ja tööd. Sinna mahtusid kaks piirivalve patrull-lendu helikopteriga tormise Läänemere (sakslaste jaoks Ost See) ja Põhjamerre kohal. Teise poole praktikast veetsin laevadel. Kõigepealt olin viiepäevasel patrull-sõidul laevaga BG21 Põhjamerel. See on üks kolmest uueast laevast,

PVL 202 tüürimees Mart Martma

mis sel aastal teenistusse tulid ja mis on varustatud kõige uuemate tehniliste seadmetega nagu näiteks öövaatlusseadme, stabilisaatorite, elektrimootoriga ökonoomseks patrulliks, mobiilse internetiga operatiivseks andmeside vahetuseks jm vajalikuga. Järgmised patrullid olid Läänemere piirivalvelaevadega BG21 ja BG14, viimane arvatakse peatselt teenistusest maha.

Laevaliikluse vähesuse tõttu sain osa võtta vaid kahest kontrollist. Esimene kord kontrollisime kaubalaeva ja teisel korral olid Taani kalurid Saksa rannikuvetes.

Saksa merepiirivalvest ei võta osa mitte üksnes piirivalve, seda tehakse koostöös tolli, kalakaitse, kohaliku liidumaa politsei vahel, piirivalve ja veeteedeameti laevadega. Lisaks sellele valvatakse piiri ning jälgitakse

mere puhtust lennukite ja helikopteritega.

Mis valdkonnas oleks kasulik sakslastelt eeskujuvõtta?

Sellele küsimusele on mul raske vastata, kuna olen Eesti piirivalves vähe olnud, puudub võrdlusmoment. Saksamaalt võtsin kaasa palju energiat. Hetkel tean Saksa piirivalve mereosakonna tööst rohkem kui Eesti piirivalvest.

Mulle on siiski jäänud mulje, et Eesti piirivalve põhiülesanne merel on seotud päästmisega. Valve kui selline on teisejärguline ja tingitud alalisest kütuseprobleemist. Saksa piirivalvel on alati mõni laev merel või kopter-lennuk õhus. Valve on pidev. Seetõttu on neil alati täielik ülevaade toimuvast. Samuti ei saa Eesti meremehed siin piisavalt praktikat kui laevad seisavad kai ääres selle asemel, et merel patrullida.

Kas lähete tagasi?

Jah, kindlasti lähaksin tagasi aasta-kahe pärast. Oleks huvitav vaadata, kuidas Saksamaa piirivalve reform on arenanud.

Tiiu Leis

Osoonikihti kahandavate ainete ebaseadusliku kaubanduse avastamine ja tõkestamine piiril

5.-7. novembrini oli mul võimalus osaleda rahvusvahelisel koolitusseminaril Eesti Sisekaitseakadeemias, mis käsitles osoonikihti kahandavate ainete (OKA) seadusvastase kasutamise tõkestamist ja ebaseadusliku kaubanduse avastamist piiril. Koolituse korraldas Keskkonnauuringute Keskuse (KUK) juurde loodud Osoonibüroo koostöös Keskkonnaministeeriumiga ja ÜRO keskkonnaprogrammiga UNEP. Seminaril rõhutati osoonikihti kaitsmise vajalikkust, tutvustati rahvusvahelist ja siseriiklikku seadusandlust, õpetati dokumentide,

formularide ja lubade praktilist kontrolli. Tutvustati OKA, ohtlike jäätmete, ohustatud taime ja loomaliikide salakaubaveo meetodeid ja skeeme, toimus üldmainitud kuritegude uurimise praktiline õppus. USA Justiitsministeeriumi keskkonnaprogrammi konsultant Bruce Pasfield tutvustas keskkonnakuritegusid, nende avastamist ja lahendamist USA-Mehhiko piiril.

Milleks osoonikihti kaitsta? Maapinnast 10-50 km kõrgusel asuv osoonikiht kaitseb Maad Päikeselt pärineva ultraviolettkiirguse eest. Osoonikihti kahandades jõuab maapinnale suurem

hulk ultraviolettkiirgust, mis tekitab mitmeid riske, mõjutades inimeste ja loomade tervist, taimi, mikroorganisme, ehitusmaterjali ja õhukvaliteeti.

Osoonikihti kahandavad ained on süsivesinikud, mis sisaldavad kloori, floori või broomi. Nad on lenduvad ja väga stabiilsed, mis tähendab, et nad jõuavad stratosfääri, kus asub osoonikiht. OKA del on suur osooniatomite lõhustamise võime. Neid aineid kasutatakse külmutus- ja kliimaseadmetes (rahvapärased nimetused: freoonid), tulekustutites, lahustites, aerosoolides, vahtplastides,

rõivaste kuivpuhastamisel, kahjuritõrjes jm.

Osoonikihti kaitseks

1985. aastal võeti ÜRO egidi all vastu Viini konvensioon osoonikihti kaitseks, millega on ühinenud 185 riiki.

1987. aastal võtsid Viini konventsiooni osapooled vastu rakendusliku õigusakti-Montreali protokoll, mis sätestab osoonikihti kahandavate ainete tootmise ja kasutamise järk-järgulise vähendamise ja ülemineku osoonikihtile ohututele ainetele. 1996. aastal ühines Eesti Viini konventsiooni ja Montreali protokolliga. Järg lk 4

ISIKKOOSSEISU TERVISEUURINGUD 1999-2003

Nltn Anu Kaasiku viis aastat kestnud terviseuuringut esitleti piirivalveameti töökeskkonna nõukogu II teabepäeval.

•Analüüsida piirivalvurite kehalist võimekust aastatel 1999-2003

•Määrata piirivalvurite südamehaiguste riskitegurid:

- ülekaal
 - kõrgenenud vererõhk
 - kõrgenenud kolesteroolitase
- Uuringutes sisalduvad
- antropomeetrilised mõõdistamised
 - veresuhkur, kolesterool
 - vererõhk, EKG ja koormustest
- aeroobse kehalise võimekuse (vastupidavuse) määramiseks. Südame-veresoonkonna riskiteguritest on vaadeldaval perioodil

tõusnud enim kõrgenenud kolesteroolitaseme ja keha massi indeksiga (KMI) piirivalveametnike osakaal.

Langenud on puuduliku ealise aeroobse kehalise võimekusega piirivalveametnike osakaal. Kasvanud on suurepärase ealise aeroobse kehalise võimekusega piirivalveametnike osakaal. Südamehaiguste riskiteguritest on vaadeldaval perioodil enim tõusnud märgatava ülekaaluga isikute (BMI>30), eelkõige meeste osakaal.

Kui alla 30-aastaste seas on märgatava ülekaaluga meeste ja naiste osakaal enam-vähem võrdne (2003 vastavalt 6,9% ja 8,0%), siis alates 30. eluaastast suure-

neb ülekaaluliste meeste osakaal.

Märgatava ülekaaluga isikute osakaal on aasta-aastalt kasvanud, moodustades 2003. a. uuringute põhjal 13%.

Suurenenud on ka kõrgenenud kolesterooli-tasemega isikute osakaal.

Kõrgenenud vererõhuga isikute

AEROOBNE KEHALINE VÕIMEKUS

- Terviseiga seonduv kehalise võimekuse olulisim komponent, millel tähtis osa südame pärgarterite ahenemise profülaktikas
- Võime taluda kestvat kehalist pingutust
- Näitaja sõltub südame- ja hingamiseldite võimest varustada töötavaid lihaseid

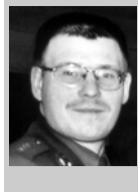
osakaal kasvab alates 40. eluaastast, esinedes sagedamini meeste hulgas. Piirivalves tervikuna ei ole aastate lõikes kõrgenenud vererõhuga isikute osakaal suurenenud.

Koostanud Alar Sepp

PEAMISED SÜDAME-HAIGUSTE RISKITEGURID

- Kõrgenenud vererõhk (>135/85 mmHg)
- Ülekaal (KMI) on normaalne 19-25
- Keha rasvasisaldus on normaalselt 10-20% kehakaalust (M) ja 20-30% (N)
- Kolesterooli sisaldus normaalselt 5,0-6,5 mmol/l
- Kehaline aktiivsus/aeroobne võimekus
- Suitsetamine ja päriikkus

Aasta	Kokku	Koormustest	Ealine aeroobne kehaline võimekus					KMI > 30*	Vererõhk >160/100 mmHg*	Kolesterool > 6,5 mmol/l
			Puudulik	rahuldav	keskmise	hea	Suurepärane			
1999	983	814	12,80%	37,00%	33,00%	13,60%	3,60%	9,90%	6,90%	2,3%**
2000	1226	971	9,80%	33,50%	33,90%	17,00%	5,80%	11,80%	4,60%	7,00%
2001	1120	779	6,00%	29,90%	39,70%	18,00%	6,40%	12,00%	6,50%	8,50%
2002	1446	952	5,30%	33,30%	38,00%	16,30%	7,10%	13,00%	5,30%	9,50%
2003½	1017	684	2,50%	36,00%	40,00%	16,00%	6,00%	13,00%	3,40%	11,40%

Ago Tikk

Välispiiride problemaatika ja Schengeni ruumi kujunemine Euroopa Liidu õigusruumis

Peamiseks väljakutseks kandidaatidele on eneste (õigusaktide, organisatsioonide, tehnika ja tehnoloogia) vastavusse viimine Schengeni standardite osas, mis käsitlevad piirikontrolli välispiiridel. Schengeni standardite kohaselt rakendatav piirikontrolli-süsteem on oma põhimõtetest kohati isegi nii range, et mõned vaatlejad loevad seda uueks "raudseks eesriideks" järgides selle mõju üle piiride toimuval liikulusel.

Vaieldamatult peitub siin risk, et juba varem ajalooliselt ja majandus-geograafiliselt või etniliselt väljakujunenud riikidevaheline läbikäimine, eriti piirilähedastel aladel saab olema häiritud või hoopis katkestatud, mis võib põhjustada nii etnilisi, kui majanduslikke konflikte või lokaalseid kriisikoldeid. Kandidaatide ettevalmistused fundamentaalseks muudatusteks tänasel päeval nende piiridel rakendatava režiimi vastavusse viimisel Schengeni *acquis* nõuetega on mõnes mõttes muudetud ebakindlaks, seda teadmatus tõttu tulevaste Euroopa Liidu välispiiride konkreetse kulgemise koha osas.

Schengeni Lepingu tekke põhjused ja eeldused

Aastaks 1985 oli Euroopa Ühendus (edaspidiselt Ühendus) ja selle koosseisu kuuluvate riikide majandus üha suurenevas regressiooni staadiumis ning saavutanud oma majandusliku tippvormi. Üha enam andis Ühenduse sisesele isikute ja kaupade liikumise ja kaubavahetuse arengut pärssiva faktorina tunda sel ajal veel liikmesriikide vahel eksisteerivate füüsiliste piiride (seda eriti maismaa) osas. Eriti tundlikud olid juhtivad tootjamaad, tööstusriigid ja transiitkaubanduse sõlmpunktiks olevad riigid nagu Saksamaa, Prantsusmaa ja Beneluxi riigid.

Täiesti tavaliseks oli kujunenud olukord, kus sajad kiiresti-riikneva kaubaga koormatud veokid ja raudtee-veerimid seisisid piiripunktides ja piiriäärsetes sõlmpunktides oodates keerkate ja bürokraatlike tollivormistusprotseduuride ja teiste piirikontrolliprotseduuride läbi-

viimist. Ligilähedane olukord kajastab isikute piiriületuses, kus üha rohkem Ühenduse kodanikke ei olnud rahul pikkade ooteaegadega piiripunktides.

Valitsevates poliitilistes ringkondades oli selgeks saanud, et tekkinud olukord, kui potentsiaalne majandust ja riikide vahelist suhtlemist pidurdav tegur, vajab kiiret lahendamist veel enne, kui see võinuks põhjustada kriisi nii välispoliitilistes suhetes, kui ka tekitada olukorra, kus transiitkaubandus otsib muid väljapääse kaupade kiiremaks edasitoimetamiseks Euroopa Ühenduse või Ida-Euroopa riikidesse. Tagantjärele antud olukorda hinnates võib tõdeda, et tulevane sõlmitav leping oli määratud varem või hiljem ilmavalgust nägema.

Samas oli selge, et kui tehakse muudatusi, mis võivad mõjutada mitte ainult ühe riigi majanduspoliitilist olukorda, vaid ka sisejulgeolekut ja seda eelkõige (illegaalse) migratsiooni ja (organiseeritud) kuritegevuse aspektist vaadatuna, siis iga vastavasisuline tegevus tuli läbi vaadata ja arutada kõigi nende riikide vahel, keda üks või teine muudatus võis või pidanuks mõjutama.

Õiguslikust aspektist vaadatud olid eeldused ja alused kaupade ja isikute vaba liikumise soodustamiseks olemas, seda eelkõige Euroopa Ühenduse Lepingu artikli 3c läbi, mis sätestas Ühenduse ühe eesmärgina "ühtse siseturu moodustamise liikmesriikide vaheliste tõkete eemaldamise läbi kaupade, isikute, teenuste ja kapitali vaba liikumise tagamiseks".

Lepingu iseloom ja eesmärk

Isikute vaba liikumine, kui üks siseturu olulisemaid elemente, oli algselt väljendatud ka EÜ Lepingu artiklis 7a, hilisemalt Amsterdamis Lepingu Euroopa Ühenduse Asutamislepingu konsolideeritud versioonis muudetud artiklits 14, mis määratleb sisemise turu kui "ilma piirideta territooriumi, millel kaupade, isikute, teenuste ja kapitali vaba liikumine on tagatud vastavuses Lepingu sätetega".

Seega tundub kogu Schengeni Lepingu iseloom ja kandev idee olevat selge, eriti veel kui seda arvamust kinnitab ka 14.

juunil 1985 Luksemburgis Schengeni linnakeses Belgia Kuningriigi, Saksamaa Liitvabariigi, Prantsuse Vabariigi, Luksemburgi Suurhertsogiriigi ja Hollandi Kuningriigi vahel sõlmitud kokkuleppe preambula, mis kõlab järgnevalt: "Beneluxi Majandusühenduse riikide, Saksamaa Föderatsiooni ja Prantsuse Vabariigi Valitsuste vaheline leping (edaspidiselt "Leping") oma ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta".

Veelgi täpsemalt ja konkreetsemalt viidates kajastab lepingu iseloomu Schengeni Lepingu Rakendamise Konventsiooni (edaspidi Konventsioon) preambula, milles on selgelt väljendatud lepingu olemus: "Belgia Kuningriik, Saksamaa Föderatsioon, Prantsuse Vabariik, Luxembourg'i Suurhertsogiriik ja Hollandi Kuningriik, edaspidi lepinguosalised, võttes aluseks 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingu oma ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta, otsustanud ellu viia selles lepingus väljendatud kavatsuse kaotada oma ühispiiridel kontroll isikute liikumise üle ning soodustada transporti ja kaupade liikumist, ning võttes arvesse, et ühtse Euroopa aktiga täiendatud Euroopa ühenduste asutamislepingu sätetega siseturu alana, kus puuduvad sisepiirid, lepinguosaliste taotletav eesmärk langeb kokku eespool nimetatud eesmärgiga, ilma et see piiraks lepingu sätete rakendamiseks võetavaid meetmeid..."

Alates Konventsiooni allakirjutamisest on hiljem sellega liitunud tooduna kronoloogilises järjestuses Hispaania, Kreeka, Portugal, Itaalia, Austria, Rootsi ja Soome ehk sisuliselt algselt 5 riigiga piirdunud "Schengeni ruum" oli 1997 aastaks saavutanud praktiliselt sama geopoliitilise ulatuse kui Euroopa Liit tervikuna jättes konventsiooniga ühinenud Euroopa Liidu liikmesriikide loetelust välja Ühendkuningriigi ja Iirimaa ning Taani, mis ei aktsepteerinud ühtsete põhimõtete rakendamist asüüli, välispiiride ja immigratsiooni osas. Nende riikide vastavasisulised positsioonid leidsid õiguslikku kajastamist ka Amsterdamis Lepingu lisaprotokollides. Norra ja Island on Schengeni kontekstis vaadatuna kui konventsiooniga assotsieerunud riigid.

Järgneb

Tervituseks – VALVEL!

19

Peale paraadmarsi korraldasid Eesti, Läti ja Leedu sõduripoisid üheaegselt Narva kesklinna erinevatel tänavatel sõjaväelise jalutuskäigu oma laulude ja orkestrite marsihelide saatel.

Polnud kahtlust Eesti Vabariigi 75. sünnipäevale pühendatud paraadi toimumises.

Et saada kogemusi ja avardada silmaringi palusin Andrus Öövelil saata mind ja veel paar nooremat võimekat riviohvitseri, kpt Arvo Reinsalu ja nltm Tõnu Hunt Soome Vabariigi 75. aastapäeva sõjaväeparaadile. Öövel helistas Soome sõjaväe-atasheele kolonel Yrjö Honkasele ja palus aidata. Sel aastal peeti Soome sõjaväe peaparaad Joensuu linnas. Meile pakuti ka Helsingi garnisoni paraadi. Olin Helsingi poolt, kuna kohalesõit oli lihtsam ja pealegi tahtsin kohutada Lappeenranna allohvitseride koolis õppivate eesti piirivalve poistega: Urmas Lepmetsa, Priit Martini ja Rimo Palusaluga. Soovisin neile väikesed jõulukingid üle anda ja veenda, et nad peale kooli lõpetamist ikka piirivalvesse teenistust jätkama tuleksid, sest peastaap meelitas poisse juba paremate teenistusolude ja võimalustega kaitsevähke.

Eversti Honkas ajas asjad imekiirelt joonde. Palusime luba osaleda paraadil Soomes sinises Eesti piirivalve vormirõivastuses, mille peale tuli Soome kolleegidelt jaatav vastus. Helsingis võttis meid 6. detsembri hommikul oma hoole alla Helsingi komandant (kantselei ülem), võimsa väljanägemisega noormees, endine raskekaalu poksiija, tore ja sõbralik major Fraktman. Valdas hästi vene keelt. Andis meile täieliku paraadi korraldamise dokumentatsiooni.

Ilm oli hea. Jälgisime paraadi suure huvi ja tähelepanuga. Paraad oli põhjamaiselt rahulik, lippe oli rohkesti. Paraadi juhataks kadetikooli ülem, kolonel Matti Lukkari, vastu võttis Helsingi garnisoni ülem kindralmajor Sami Sihvo.

Domineeris vaimulik külg, kahel korral paljastati pea ja lauldi kirikulaule. Paraadmars jättis tavalise ilusa kõndimise mulje. Nii olevat marsitud Soomes ka enne Talve- ja Jätkusõda. Sõjaväetehnikast olid meile kõige huvitavamad soomlaste endi toodetud kinnised metallist roomikmaastikuaudod "SISU" koos haagisega. Peale sõjaväetehnika möödumist lõppes paraad nii: orkestri dirigent lõpetas muusika, sammus üle tänava miniatuurse tribüüni ette, kus seisis kindral koos abikaasa ja veteranidest moodustatud väeosa juhataja reservmajor Lauri Tammineniga. Tõstis käe mütsi juurde ja ütles: "Härra kenraali! Paraadi on päätnytn." Kindral vastas: "Hyvä, kiitos!" Ja kõik.

Enne paraadimarssi märkasid meid Santahamni Kadetikoolis õppivad eesti soost kadetid. Viipasid üle tee meie poole. Tervitasime vastastikku. Need olid esimesed eestlased esimesel

kursusel. Kahjuks ei saanud vahetult kohtuda, nad kadusid rahva hulka. Samuti kohtasin mitut välismaa ohvitseri, kellega olin Eestis tutvunud. Tervitasime kui vanad tuttavad kunagi. Peale paraadi korraldas kindral atasheedele ja kõrgeimatele Soome ohvitseridele rügemendis vastuvõtu tulise ja kõvasti kangestatud hõõgveini ning suupistetega. Suupisteid - pisikesi tikuvõileibu jagasid kandidutelt soliidset, auväärt vanaprouad - sõjaaegsed tublid ja vaprad soome naised "lotad". Meie olime üldiselt seltskonnale huvipakkuvad objektid oma siniste kampsunite ja ühe lõkmeaga kaenla all, sest kõik tahtsid meiega rääkida ja kokku lüüa.

Vanaprouad kiitsid meid. Nad olid jälginud meie esimest Vabadusepäeva paraadi Tallinnast televisoorist ja kui eestlased olid mänginud Porilaste marssi, siis olid härdusest nutma puhkenud. Vene sõjaväeatasheedi abi, lendurist alampolkovnikuga juttu ajades jäi kõrva lause: "Zalko kanetshno, kakaja rantshe Sovetskaja armija böla. Ne vsjo-zhe bloho bölo" (Kahju muidugi, milline Nõukogude armee varem oli. Mitte kõik ei olnud halb). Olin viimase lausega päri.

Igal peol oma lõpp. Lappeenranna rongile viis meid meie vana soomlastest sõber endine piirivalveohvitser kol-ltn Leo Skogström. Kinkis meile kummalegi nltm Hundiga (Reinsalu sõitis peale paraadi koju tagasi) 100FIMI. Mina kinkisin raha edasi Lappeenrannas õppivatele tulevastele noortele ametivendadele.

Soomemaa reis oli tore ja paraad Helsingis jättis hea mulje. Helsingist tagasijõudnud, hakkasin kohe erilise hoolega Tallinna paraadi dokumentatsiooni ette valmistama.

Jaanuaris 1993 käisin sõdurite-piirivalvuritega kahel järjekorral oöl möödulindiga Vabaduse väljakul kõiksuguste punktide vahemaid mõõtnas. Saanud teada rühma suuruse ja kuju, paraadil osalevate rühmade, kompaniide ja väeosade lippe oletatava arvu, ei olnud probleem panna kogu koosseis millimeetripaberil skeemile 20 cm täpsusega väljakul. Oktoobrikuusel kohtumisel ütles presidend Meri, et soomlased panevad oma mehed paberil paigale ühe-meetrise täpsusega väljakul... Eesti Kaitsejõud olid ühe aastaga teinud märgatava arengu, moodustatud uued pataljonid ja kaitsevälised õppeasutused ning kaitsevähed orkester. Kõige selle aluseks oli kolonel Ants Laaneotsa energia ja teovõime, kui ta kohe peale riigi taasiseseisvumist 20. augustil 1991 alustas Eesti kaitsevähed loomist.

Järgneb

(Lugu on kirjutatud aastal 1994.)

kol Johan Saar

Hiiumaa staabi- ja kordonihoone sai nurgakivi

12. detsembril paigaldati nurgakivi Hiiumaa piirivalvepiirkonna uuele staabi- ja kordonihoonel Kärldlas.

Hoonele panid nurgakivi sise-minister Margus Leivo, piirivalveameti peadirektor brigaadi-

kindral Harry Hein ja Riigi Kinnisvara AS juhataja esimees Enn Teimann.

Uues kaasaja nõuetele vastavas kahekorruselises hoones hakkavad paiknema Kärldla kordoni teenistus- ja eluruumid,

Hiiumaa piirivalvepiirkonna staabi teenistusruumid ning merepäästeallkaskus. Hoone on planeeritud 25-kohaline õppeklass ning mitmesugused tehnilised ja abiruumid. Objekti esialgne valmimistähtaeg on 15. aprill 2004. Staabi- ja kordonihoone kuulub Riigi Kinnisvara AS-le, kes investeerib hoonesse koos mööbliga 15,9 miljonit krooni. Piirivalve hakkab hoonet kasutama üürilepingu alusel. Hoone ehitustööde peatevõtja on AS Parmeron.

Urmo Kohv

